

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16.08.1971, sp. zn. 3 Tz 54/71, ECLI:CZ:NS:1971:3.TZ.54.1971.1

Číslo: 26/1972

Právní věta: Při posuzování krajní nouze není na rozdíl od nutné obrany rozhodující přiměřenost či nepřiměřenost způsobu odvrácení hrozícího nebezpečí. Rozhodující pro hodnocení vybočení z mezí krajní nouze je, bylo-li toto nebezpečí možno odvrátit jinak, nebo zda způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil. Při hodnocení, zda nebezpečí bylo možno odvrátit jinak, je třeba brát v úvahu jen ty možnosti obviněného, kterými bylo možno odvrátit nebezpečí včas, tj. ještě před porušením zájmu chráněného trestním zákonem, kterému nebezpečí hrozilo.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 16.08.1971

Spisová značka: 3 Tz 54/71

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Krajní nouze, Nutná obrana

Předpisy: 140/1961 Sb. § 13
§ 14 150/1969 Sb. § 3 odst. 1 písm. d

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 26/1972 sb. rozh.

Při posuzování krajní nouze není na rozdíl od nutné obrany rozhodující přiměřenost či nepřiměřenost způsobu odvrácení hrozícího nebezpečí. Rozhodující pro hodnocení vybočení z mezí krajní nouze je, bylo-li toto nebezpečí možno odvrátit jinak, nebo zda způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.

Při hodnocení, zda nebezpečí bylo možno odvrátit jinak, je třeba brát v úvahu jen ty možnosti obviněného, kterými bylo možno odvrátit nebezpečí včas, tj. ještě před porušením zájmu chráněného trestním zákonem, kterému nebezpečí hrozilo.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze 16. 8. 1971 sp. zn. [3 Tz 54/71](#).)

Rozsudkem okresního soudu Plzeň-jih ze dne 7. 12. 1970 sp. zn. Ta 245/70 byl obv. J. B. uznán

vinným přečinem proti majetku v osobním (správně v socialistickém a v osobním) vlastnictví podle § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb., kterého se měl dopustit tím, že dne 4. 8. 1970 večer vědomě zabil husu patřící jeho sousedovi V. M., kterému tak způsobil škodu v částce 150 Kčs, tedy že způsobil na cizím majetku škodu, nepřevyšující 1500 Kčs tím, že věc zničil.

Soud podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zák. od potrestání upustil. Obviněného pak zavázal, aby poškozenému V. M. nahradil škodu ve výši 150 Kčs.

Proti tomuto rozsudku, který nabyl právní moci u okresního soudu, podal generální prokurátor ČSR stížnost pro porušení zákona. V ní vytýká, že jednání obviněného, i když vykazuje formální znaky přečinu podle § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb., nemá s ohledem na okolnosti případu předpokládaný stupeň společenské nebezpečnosti (§ 1 odst. 2 téhož zák.). Obviněný měl být proto při jinak správných a úplných skutkových zjištěních z obvinění zproštěn.

Nejvyšší soud ČSR vyslovil, že napadeným rozsudkem byl porušen zákon v ustanovení § 3 odst. 1 písm. d) zák. číslo 150/1969 Sb., tento rozsudek zrušil a obviněného J. B. zprostil z obvinění pro přečin proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 písm. d) zák. číslo 150/1969 Sb., kterého se měl dopustit tím, že dne 4. 9. 1970 večer v Žerovicích zabil V. M. husu a způsobil mu tak škodu kolem 120 Kčs. Poškozeného V. M. odkázal podle § 229 odst. 3 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních.

Z odůvodnění:

Skutek, který byl předmětem řízení v této věci, byl zjištěn z výpovědi obviněného a poškozeného V. M.

Obviněný J. B. uvedl, že kritického dne přijel ze zaměstnání kolem 18 hod. večer a zdržoval se v bytě. Z místnosti, ve které tehdy byl, uslyšel, že jeho nezletilá čtyřletá dcera venku křičí. Vyběhl ven a viděl ji ležet na zemi mezi hejnem husí. Ve snaze, aby odehnal husy od dcery, vzal kámen a hodil jím po husách, o nichž nevěděl, komu patří. Náhodou zasáhl jednu z husí do krku, ta kousek popoběhla, převrátila se na zem a pošla. Tomuto jednání obviněného nebyl přítomen žádný svědek, takže soud mohl vycházet pouze z výpovědi obviněného. Ten i u hlavního přelíčení prohlásil, že husu zabít nechtěl a do hejna husí hodil kámen jen proto, aby je odehnal od čtyřleté dcery, která ležela na zemi a husy na ni dotíraly. Hájí se tedy tím, že nechtěl poškodit cizí majetek a k následku došlo nešťastnou náhodou.

Soud v odůvodnění svého rozhodnutí sám konstatuje, že jednání obviněného bylo velmi emotivní, ovlivněno okamžitou situací, lidsky vysvětlitelné, avšak šlo o zřejmé vybočení z mezí nutné obrany a krajní nouze, při kterém vznikla škoda ve výši 150 Kčs, takže se obviněný dopustil přečinu podle § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb. Z tohoto odůvodnění se podává, že okresní soud si předně neujasně rozdíl mezi krajní nouzí (§ 14 tr. zák.) a nutnou obranou (§ 13 tr. zák.).

Nutná obrana směřuje proti útočníkovi, který ohrožuje společenské vztahy, chráněné trestním zákonem, pokud útok přímo hrozí a trvá. Útok musí být jednáním člověka; útok zvířete sem nepatří, nejde-li o útok zvířete člověkem poštvaného, v kterýchžto případech nutná obrana směřuje v podstatě k odvrácení útoku člověka. O takový případ (poštvaní zvířete) však v daném případě nešlo.

Podstatou krajní nouze je, že tu dochází k střetu zájmů společnosti na ochraně různých společenských zájmů; přitom nerozhoduje původ nebezpečí. To znamená, že nebezpečí může být způsobeno kýmkoliv a čímkoliv, tedy i zvířetem. Nebezpečí musí hrozit zájmu chráněnému trestním zákonem; v daném případě hrozilo malému dítěti, které se samo ještě neumělo bránit a jemuž mohla být způsobena újma na zdraví (zejména poštipáním), popř. psychický otřes. Z hlediska hodnocení

střetu různých společenských zájmů nelze pak srovnávat zájem na zdraví člověka (v daném případě malého dítěte) s hodnotou zvířete.

Z provedených důkazů vyplynulo, že obviněný byl náhle postaven do situace, kdy viděl, jak hejno husí dotírá na jeho malou dcerku ležící na zemi. Ve své obhajobě uvádí, že spatřil, jak toto hejno husí se „do ní dalo“. Tato obhajoba není v rozporu s vyjádřením samotného poškozeného, který připustil, že jeho husy „běhaly směrem k osobám“. Odpovídá i zprávě o výsledcích objasňování, která se shrnuje takto: „K zabití husy došlo tím způsobem, že když se dcerka J. B. vracela od sousedů, husy na ni začaly dorážet, ta před nimi začala utíkat, upadla a začala křičet. To slyšel její otec, vyběhl ven, a když viděl, co se děje, vzal kámen a hodil jej po husách, přičemž jednu z nich zabil“.

Obviněný mohl být proto subjektivně přesvědčen, že dítě je útokem hus bezprostředně ohroženo na zdraví. Za této situace vzal předmět, který se mu vyskytl nejbližší po ruce (v daném případě kámen), a hodil jej mezi hejno v úmyslu je rozehnat a dítě tak co nejrychleji ochránit. Při posuzování krajní nouze (na rozdíl od nutné obrany) není rozhodující přiměřenost či nepřiměřenost způsobu odvracení hrozícího nebezpečí. Rozhodující pro hodnocení vybočení z mezí krajní nouze je, bylo-li toto nebezpečí možné odvrátit jinak, nebo zda způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.

V tomto smyslu nebyla vyvrácena obhajoba obviněného, že zamýšlel urychleně – tedy ještě dříve, než může přeběhnout dvorek – zbavit od dorážejících hus svou dcerku ležící na zemi a nařikající. Nelze proto dovodit, že za daných okolností bylo možno jinak odvrátit nebezpečí, které hrozilo dítěti poštipáním od hus, než by k němu přes dvorek obviněný ještě doběhl a než by je mohl jinak ochránit.

Srovnání následku, který nastal, to je uhynutí zvířete, majícího hodnotu nejvýše 120 až 150 Kčs, s následkem, který hrozil dítěti ve směrech již dříve výše naznačených, nevyvolává pochyb, že ani v tomto směru nešlo o vybočení obviněného z jednání ve stavu krajní nouze.

Z těchto důvodů je již výrok o vině obviněného v napadeném rozsudku vadný, protože při správném právním posouzení jednání obviněného je třeba dojít k závěru, že jeho čin není přečinem proto, že jím obviněný odvracel nebezpečí, které přímo hrozilo zájmu chráněnému trestním zákonem.

Bylo proto třeba napadený rozsudek v celém rozsahu zrušit.

Protože vada napadeného rozsudku spočívala jen v správném právním posouzení podmínek krajní nouze (a tím otázky trestnosti činu), mohl Nejvyšší soud ČSR ve věci ve smyslu § 271 odst. 1 tr. ř. sám rozhodnout zprošťujícím výrokem podle § 226 písm. b) tr. ř.

S ohledem na zprošťující výrok bylo třeba poškozeného V. M. podle § 229 odst. 3 tr. ř. odkázat s uplatněním jeho nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.